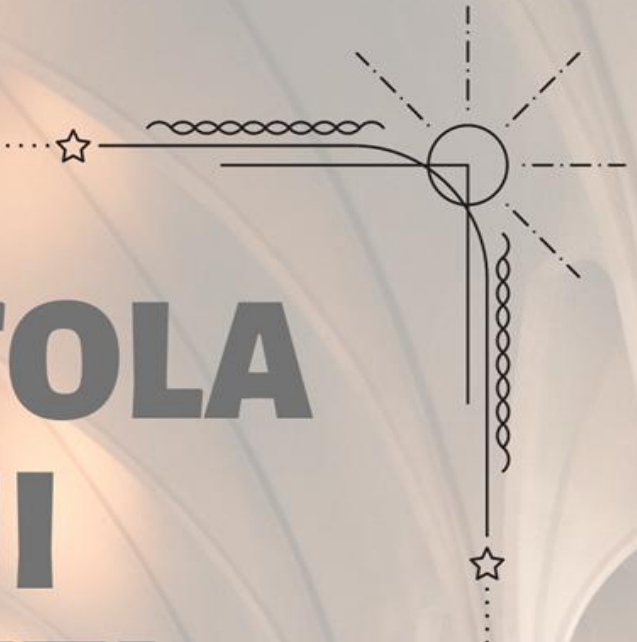
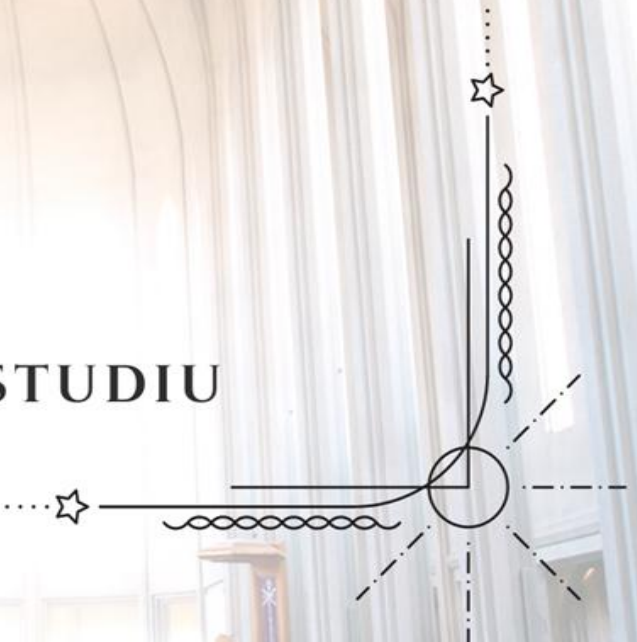

EPISTOLA LUI PAVEL CĂTRE TIT

GHID DE STUDIU

Epistola Apostolului Pavel către TIT

Ghid de Studiu Biblic

2021

Liviu Căprar

Continut

Epistola Apostolului Pavel către TIT	2
Partea I-a: Ghid de studiu biblic.....	4
Prezentare generală.....	4
Planificarea studiului.....	7
Partea a II-a: Ghid de studiu biblic.....	8
15 Aprilie, Tit 1:1-9. Importanța caracterului și a rânduiei; 1:5	8
22 Aprilie, Tit 1:10-16. Sănătatea credinței și mărturia personală; 1:13	12
6 Mai, Tit 2:1-8. Sănătatea învățaturii și vorbirii, și mărturia vieții; 2:1	15
13 Mai, Tit 2:9-15. Mărturia la muncă și harul mântuirii; 2:11-12.....	18
20 Mai, Tit 3:1-8. Mărturia în societate și blândețea; 3:4-5.....	21
27 Mai, Tit 3:9-15. Nevoia de mărturie activă și practică; 3:14	24

Partea I-a: Ghid de studiu biblic

Prezentare generală

Epistola lui Pavel către Tit pare să fi fost scrisă chiar după ce Pavel a fost eliberat din prima sa întemnițare la Roma, în perioada celor câțiva ani de călătorie și slujire, înaintea celei de-a doua întemnițări. În timpul acestei ultime întemnițări, Pavel scrie 2 Timotei, privită ca o scrisoare testament a apostolului, chiar înainte de executarea sa, care a avut loc probabil între anii 65-68 d.Hr. Așadar, epistola către Tit este datată puțin înaintea acestei perioade (64-66 î.Hr.), la puțin timp după scrierea epistolei 1 Timotei.

Cine este Tit?

Despre Tit, destinatarul acestei epistole, se cunosc câteva adevăruri: el era un convertit dintre neamurile păgâne, de naționalitate grec (Galateni 2:3); el a fost condus la credință în Hristos de către Pavel (Tit 1:4), iar convertirea sa a fost o frumoasă mărturie, fiind folosită ca un exemplu al lucrării lui Dumnezeu printre neamuri, înainte de Conciliul de la Ierusalim (Coloseni 2:12). El a devenit partener de misiune al lui Pavel și a slujit împreună cu Pavel în ultimii cincisprezece ani ai lucrării acestuia (2 Corinteni 7:6-16; 8:16, 23; 2 Timotei 4:10).

Aparent, Tit a slujit cu Pavel în Efes și mai apoi a fost trimis în Corint pentru a duce a doua epistolă către Corinteni și pentru a ajuta biserica la îndreptarea diviziunilor din mijlocul ei (2 Corinteni 8:6). El a fost responsabil de bisericile de pe insula Creta (Tit 1:5), unul din cele mai dificile domenii de misiune din lumea antică. Locuitorii Cretei aveau o reputație cât se poate de proastă, așa încât chiar apelativul sau numele de „cretan” era folosit cu sens peiorativ, fiind asociat cu imaginea unui escroc sau mincinos. Cretanii au fost renumiți ca fiind „bețivi, obraznici, oameni în care nu te puteai încrede, mincinoși și gurmanzi” (W. Barclay, *The Letters to Timothy, Titus, and Philemon*, p. 277). De asemenea, Tit a stat o vreme cu Pavel în timp ce acesta se afla în închisoarea din Roma (2 Timotei 4:10). Ultima menționare cu privire la Tit este că acesta a fost trimis de Pavel să slujească în Dalmația, respectiv zona cunoscută cândva ca fiind Iugoslavia sau Serbia (2 Timotei 4:17).

Scopul epistolei

În scrierea acestei epistole, Pavel a avut un scop întreit: avertizarea lui Tit cu privire la învățătorii falși (1), promovarea rânduiei în organizarea bisericii și în comportamentul credincioșilor (2) și încurajarea lui Tit în proclamarea mesajului doctrinei sănătoase (3).

Situația generală

Situația generală de care trebuia să se ocupe Tit în Creta, era determinată de apariția unor învățători mincinoși, unii dintre iudei, iar alții dintre păgâni, care reușiseră să destabilizeze biserica, să dezbină familii întregi și să altereze mesajul evangheliei cu învățăturile lor greșite. Astfel, ei dădeau impresia că știu învățături tainice din Vechiul Testament, îi învățau pe oameni să trăiască relaxat fără grijă pentru sfințenie (evlavie), erau îngăduitori față de imoralitate, și cereau și un preț ridicat pentru efortul lor de învățători (numit de Pavel „un câștig mârșav”). De asemenea, îi învățau pe cei din biserici să nu asculte de vestitorii evangheliei, de prezbiteri și să trăiască așa cum vor ei. Rezultatul a fost o biserică dezbinată (biserici dezbinăte), familii dezorientate, o mărturie proastă a bisericii în societate și o viață spirituală foarte săracă, aflată în mare primejdie de erezie. Toate acestea erau înrăutățite de înclinațiile naturale, tradiționale, ale Cretanilor spre ospete și imbuibare, spre lene și desfrâu, și spre minciună și înșelare.

Soluția pe care Scriptura o dă la o asemenea situație, prin inspirația Duhului, este ca Biserica să fie chemată la sfințenie, la învățatură sănătoasă și la o mărturie bună în societate (în familie, în biserică și la muncă), la implicare activă în evanghelizare și misiune (în fapte bune). Toate acestea sunt numite de Pavel o bună rânduială în Biserică. Îndreptarea trebuie să înceapă cu slujitorii bisericii, cu prezbiterii care trebuie să fie oameni de caracter (cap.1). Ea trebuie să continue cu cei în vârstă, femei și bărbați care trebuie să fie exemplu pentru ceilalți, pentru familiile tinere (cap. 2). De asemenea, cu tinerii și bineînțeleas în fruntea lor se dă exemplu însuși păstorul, adică Tit, prezbiterul responsabil peste toți. De asemenea, mărturia bună trebuie să ajungă și la angajați și angajatori (cap. 3). Societatea cretană trebuia să vadă o comunitate înnoită prin credință și fapte bune, prin Duhul Sfânt. În final, Biserica este invitată să fie activă în misiune și fapte bune (cap.3).

Caracteristicile epistolei

Epistola către Tit are patru caracteristici speciale:

- este o *epistolă pastorală*: asemenea epistolelor 1 și 2 Timotei, este numită așa, având ca scop grija pastorală, supravegherea și organizarea bisericii. Mesajul epistolei se adresează credincioșilor, ajutându-i să înțeleagă cum ar trebui să se comporte în casa lui Dumnezeu. Termenul „pastorală” în dreptul acestor epistole a fost folosit pentru prima dată de Thomas d’Aquinas în anul 1274 d.Hr., considerând 1 Timotei ca fiind „o epistolă a normelor pastorale”, iar 2 Timotei „o epistolă a îngrijirii pastorale”;
- este o *epistolă personală*: ea a fost scrisă pentru Tit, un ucenic tânăr, care a fost iubit asemenea unui fiu. Epistola este plină de căldură și afecțiune în prezentarea instrucțiunilor de comportament personal adresate lui Tit;
- este o *epistolă ecleziastică*: a fost scrisă cu scopul de a răspunde întrebărilor legate de organizarea bisericii, puritate doctrinară și comportamentală. În contextul de atunci, bisericile înregistrau o creștere rapidă iar apostolii nu reușeau să ajungă personal să instruiască toate bisericile, fapt pentru care era necesară o astfel de învățătură sănătoasă pentru a-i ajuta și sfătui pe noii slujitori tineri;
- este o *epistolă apologetică*: ea conține îndemnuri în apărarea credinței, în contextul primelor zvonuri ce au început să apară cu privire la dezvoltarea primitivă a învățăturilor false (cum ar fi gnosticismul). De aceea, Pavel îi avertizează pe credincioși, apărând adevărul împotriva învățăturilor greșite.

Epistola către Tit este foarte asemănătoare în conținut cu prima epistolă către Timotei: amândouă prezintă rânduiala ce trebuie instaurată în Biserică, evidențiază calitățile ce trebuie să le aibă cei ce vor să fie promovați ca prezbiteri sau diaconi ai Bisericii și accentuează frumusețea relațiilor care ar trebui să existe între membrii adunării creștine. Deosebirea constă însă în faptul că epistola 1 Timotei evidențiază „învățătura” despre organizarea Bisericii, aducând în atenție „aspectele teoretice”, în timp ce epistola către Tit accentuează importanța „faptelor” membrilor Bisericii, punând în evidență „aspectele practice” (Tit 2:14; 3:8, 14). Epistola către Tit poate fi considerată ca un „manual de buzunar” pentru teologia pastorală, conținând într-o formă condensată toată învățătura lui Pavel despre comportamentul unui lucrător cu Evanghelia.

Planificarea studiului

Aprilie

15 Aprilie, Tit 1:1-9. Importanța caracterului și a rânduiei; 1:5

22 Aprilie, Tit 1:10-16. Sănătatea credinței și mărturia personală; 1:13

Mai

6 Mai, Tit 2:1-8. Sănătatea învățaturii și vorbirii, și mărturia vieții; 2:1

13 Mai, Tit 2:9-15. Mărturia la muncă și harul mântuirii; 2:11-12

20 Mai, Tit 3:1-8. Mărturia în societate și blândețea; 3:4-5

27 Mai, Tit 3:9-15. Nevoia de mărturie activă și practică; 3:14

Partea a II-a: Ghid de studiu biblic

15 Aprilie, Tit 1:1-9. Importanța caracterului și a rânduiei; 1:5

Te-am lăsat în Creta, ca să pui în rânduială ce mai rămâne de rânduit, și să așezi prezbiteri în fiecare cetate, după cum ți-am poruncit. (v. 5)

Explicații

Asemenea celorlalte epistole, și aici, Pavel se prezintă pe sine ca fiind robul (sclavul) sau slujitorul lui Dumnezeu. În această parte introductivă, el face apel la chemarea și autoritatea sa, aceea de apostol (trimis), având misiunea să meargă și să proclame mesajul vieții veșnice. Răsplata slujitorului constă în roadă spirituală, ajutând la nașterea altor fii și fiice în credință. Tit este un adevărat copil în credință al lui Pavel (la fel cum era, de altfel, și Timotei) împărtășind aceeași credință oferită amândurora, atât neamurilor, asemenea lui Tit, cât și evreilor, asemenea lui Pavel, credința „aleșilor lui Dumnezeu” (v. 1) care aduce viață veșnică pentru toți credincioșii. În timp ce umblă pe acest pământ, slujitorul lui Dumnezeu nu poate avea răsplată mai mare decât să vadă pe alții primind viața lui Hristos și crescând în harul, mila și pacea lui Dumnezeu.

Această introducere este deosebit de bogată în concepte teologice, începând cu reflecțiile lui Pavel asupra suveranității lui Dumnezeu în mântuire, și continuând cu rolul încredințat lui Pavel prin chemare divină în realizarea scopurilor lui Dumnezeu. Asemenea lui, credincioșii sunt chemați să-și înțeleagă propriul rol ca instrumente ale lui Dumnezeu pentru promovarea credinței și cunoașterii care duc la evlavie.

După ce fusese încercat în contextul altor misiuni, dovedindu-și râvna, caracterul, maturitatea și credincioșia, Tit primește din partea lui Pavel una dintre cele mai înalte și importante însărcinări, aceea de a rămâne în Creta pentru a „pune în rânduială ce mai rămâne de rânduit și să așeze prezbiteri în fiecare cetate” (v. 5). Influența rea a învățăturilor false adusesese multă dezordine și dezorientare. Prezența lui Tit era acum necesară, pentru că Pavel dorea ca înnoirea să înceapă cu întoarcerea Bisericii la o viață de credință puternică și echilibrată.

Această întoarcere trebuia să înceapă cu alegerea unor a prezbiteri credincioși și capabili, iar această alegere nu trebuia să se facă după

preferințele firești ale oamenilor, ci după principiile chemării lui Dumnezeu prin Duhul Sfânt la slujire, și conform dovezilor unui caracter ales, sfânt și ale unei mărturii bune în familie și în societate. Lista calificărilor pentru o astfel de slujire cuprinde aspecte legate de moralitatea personală, viața de familie, caracterul în societate și abilitatea de a mânui Cuvântul lui Dumnezeu (v. 5-9). Doar cu asemenea lideri exemplari se putea îndrepta deruta în care intraseră bisericile din Creta.

Termenii folosiți aici de „bătrân” (gr: *presbyteros*) și „episcop” (gr: *episkopos*) sunt interschimbabili (v. 5, 7). Bătrânul sau episcopul reprezenta probabil același oficiu cu cel de păstor-învățător (Efeseni 4:11) sau slujitor (duhovnicesc) al unei Biserici. Responsabilitatea celor cu această chemare este aceea de a păstori și supraveghea credincioșii din Biserica locală. W. Barclay arată că termenul de „bătrân” era mai mult un nume evreiesc și cel de „episcop” era mai mult un nume grecesc, cu referire la același oficiu.

Pavel menționează aici două nevoi majore ale Bisericilor din Creta, nevoi care se pot regăsi în fiecare biserică locală. Prima nevoie era aceea de a pune în ordine anumite aspecte, deficiențe sau lucruri legate de organizarea și funcționarea Bisericii, care au fost lăsate neterminate, datorită faptului că vizita lui Pavel acolo fusese destul de scurtă, iar a doua nevoie consta în așezarea de prezbiteri în fiecare cetate (v. 5).

În cele ce urmează, Pavel începe să enumere calificările cerute slujitorilor duhovnicești, oameni care confirmă prin comportamentul lor că sunt „robi” ai lui Dumnezeu și „trimiși” ai lui Hristos, fiind fără prihană în caracterul lor. El merge dincolo de generalități la aceste caracteristici specifice, care sunt trăsăturile unui om al lui Dumnezeu, unul care a învățat să-L reflecte pe Isus Hristos în întregul lui fel de viață. De observat că în întreaga listă nu există nicio referire la daruri spirituale, ci la calități de caracter și de viață.

a. Calități legate de viața de familie (v. 6):

Prezbiterul trebuie să fie fără blam în ce privește moralitatea (în afara oricărui reproș), să fie bărbatul unei singure neveste, având o viață de familie exemplară. Expresia folosită de Pavel aici – „omul unei singure femei” – a fost interpretată în diferite feluri. Într-un mod mai general și pozitiv, expresia sugerează faptul că prezbiterul trebuie să aibă o reputație nepătată referitor la tot ceea ce este legat de sfera sexualității și a căsătoriei. Nu este exclus cel necăsătorit, nici cel ce s-a recăsătorit după ce a

rămas văduv. De asemenea, el trebuie să asigure rânduiala în familie, având copii care să-i recunoască autoritatea, și care să se comporte cu decență și respect. Pentru slujirea în Biserică, asumarea responsabilității față de familie este vitală.

b. Calități legate de personalitate și caracter (v. 7-8):

Prezbiterul trebuie să fie un exemplu de comportament în adunarea creștină și în societate. De reținut accentul pus pe a fi „fără prihană”, având în vedere faptul că „episcopul” (supraveghetorul) este „administratorul (economul) lui Dumnezeu”, având responsabilitatea de a se îngriji de Casa Stăpânului său. Aici, Pavel începe cu lucrurile pe care slujitorul nu trebuie să le facă: el nu trebuie să-și facă voia lui (să fie încăpățânat sau să-și urmărească scopurile egoiste), nu trebuie să fie mânios (temperamental, care se aprinde ușor, menținând o furie de lungă durată împotriva altei persoane), nu trebuie să fie dedat la vin, nu trebuie să fie bătaș (violent, agresiv, combativ, certăreț sau scandalagiu), nu trebuie să fie lacom de câștig mârșav (iubitor de bani sau de posesiuni lumești). Apoi, Pavel continuă cu lucrurile pe care ar trebui să le cultive: să iubească primirea de oaspeți (ospitalier, având o casă deschisă), să fie iubitor de bine (dornic de a face bine și nu rău), să fie cumpătat (treaz, cu o perspectivă clară asupra vieții și o orientare spirituală corectă), să fie drept (cinstit, echitabil, mai sus de ștachetă în comportament și în relațiile cu Dumnezeu și oamenii), să fie sfânt (curat, moral, nepoluat de murdăria din lume) și să fie înfrânat (temperat, care se stăpânește în toate lucrurile). Tăria lui de caracter este dovedită prin ceea ce este atunci când nu este văzut de nimeni: el poate să-și controleze ochii, urechile, limba, trupul, apetitul sau poftele, gândurile, mâinile și picioarele.

c. Calități legate de mesaj (v. 9):

Prezbiterul trebuie să fie devotat învățăturii și doctrinei sănătoase. El trebuie să se deosebească de ceilalți prin dedicarea sa în a citi, înțelege, explica și aplica Cuvântul lui Dumnezeu. Pavel plasează înaintea predicării, importanța caracterului: un predicator trebuie promovat pentru caracter, nu neapărat pentru cunoștințe. Mesajul are putere doar atunci când este rostit de cineva care îl trăiește. Influența predicatorului prin comportamentul său, trebuie să se simtă mai înainte ca mesajul acestuia să fie auzit. Doar un mesaj trăit va avea forța și impactul necesar pentru a-i sfătui și convinge pe cei împotriviți.

Aplicații:

1. Care sunt lucrurile încredințate lui Tit de către Pavel (v. 5) și de ce sunt acestea atât de importante pentru viața unei Biserici locale?

.....

.....

.....

2. De ce crezi că aceste calificări menționate pentru un prezbiter par să se axeze mai mult pe caracterul persoanei, decât pe daruri sau abilități?

.....

.....

.....

3. De ce este nevoie de prezbiteri în Biserică? Care este rolul prezbiterului / episcopului în relația dintre credincioși și Dumnezeu?

.....

.....

.....

22 Aprilie, Tit 1:10-16. Sănătatea credinței și mărturia personală; 1:13

Mărturia aceasta este adevărată. De aceea muștră-i aspru, ca să fie sănătoși în credință (v. 13)

Explicații

După ce a insistat asupra aspectelor esențiale pentru viața unei Biserici, în continuarea capitolului, apostolul Pavel subliniază motivul principal al responsabilităților încredințate lui Tit. Învățătura sănătoasă a Cuvântului lui Dumnezeu este o sursă de binecuvântare pentru credincioșii din Biserică, dar este și o armă perfectă și eficientă împotriva celor care atacă adunarea locală. Restul capitolului este ca o pledoarie militantă, prin care prezbiterii sunt chemați să lupte cu cei care provocau dezbinări și tulburări în Bisericile din insula Creta. Menționându-i pe cei care se opuneau adevărului, Pavel i-a prezentat pe aceștia lui Tit și i-a oferit sfaturi despre cum trebuie să se poarte cu ei. Din mesajul lui Pavel către Tit, este cât se poate de clar faptul că așteptarea lui era să-i vadă pe Tit și pe prezbiterii așezați în Bisericile din Creta, punându-i la punct pe cei ce tulbură adunarea sfinților (v. 10-16).

Asemenea unui bun cunoscător al culturii locale (ceea ce nu ar fi greșit nici entru noi), Pavel îl citează pe Epimenide, un poet și filozof cretan din din secolul VI î.Hr., pe care îl numește chiar proroc al cretanilor. Prin citarea evaluării lui Epimenide cu privire la cretani, Pavel le atrage atenția asupra pericolului obiceiurilor moștenite de aceștia (v. 12). Astfel, într-una din scrierile sale, acesta a spus: „Cretanii, întotdeauna mincinoși, fiare ale răului, burtoși leneși”. Una din aplicațiile de seamă ale acestui citat este că fiecare popor trebuie să fie atent la înclinațiile sale negative, așa cum se văd în obiceiurile și tradițiile greșite ale aceluia popor. Este posibil ca minciuna, răutatea și îmbuibarea să fie și defecte ale românilor, ca la cretani. În același timp, însă nu ar fi greșit să ne întrebăm dacă avem și alte tendințe negative caracteristice proprii, ca înșelăciunea, diviziunea (cearta), lipsa de dragoste față de învățătură, mândria și lăudăroșia, etc.

Pavel a fost foarte direct în afirmarea faptului că și învățătorii mincinoși aveau aceste tendințe cretane, încadrându-se perfect în acest stereotip. Evanghelia însă ne schimbă și ne face responsabili. Limbajul folosit de Pavel este categoric și tranșant vis-a-vis de măsurile ce trebuiau luate împotriva unor astfel de oameni: trebuie „să li se astupe gura” (v. 11), trebuie „muștrați aspru” (v. 13) pentru că „mintea și cugetul (le) sunt

spurcate” (v. 15) și „sunt o scârbă: nesupuși și netrebnici pentru orice faptă bună” (v. 16).

Așa sunt caracterizați învățătorii falși: ei se opun adevărului, refuzând să se supună învățaturii sănătoase și autorității liderilor recunoscuți de Biserică. De remarcat faptul că acești învățători proveneau din contextul Bisericii, fiind evrei religioși, dintre cei circumciși (v. 10), care pretindeau că Îl cunosc pe Dumnezeu, dar care Îl tăgăduiau prin faptele lor (v. 16). Influența negativă a acestor învățători mincinoși trebuia oprită, dacă era posibil, prin salvarea sau câștigarea lor. Efectul lor era cât se poate de distructiv. Expresia „buimăcesc familii întregi” (v. 11) se poate referi la contextul restrâns al unei familii, sau la toate bisericile (comunitățile de credincioși) din case, unde se întâlneau majoritatea creștinilor. Tit trebuia să-i mustre aspru, ca să fie sănătoși în credință (v. 13). Scopul principal al disciplinării, în cele din urmă, ar trebui să fie recuperarea celui greșit. Pavel spera că muștrarea severă a lui Tit ar putea fi suficientă pentru a-i aduce înapoi pe cei rătăciți, așa încât ei să nu se mai „țină de basme evreiești și de porunci date de oameni care se întorc de la adevăr” (v. 14). O încercare de a-i înrădăcina în învățătura sănătoasă trebuia făcută – atât pentru Hristos, cât și pentru mântuirea lor veșnică.

În lumina influențelor iudaice, și posibil a celor gnostice, „poruncile date de oameni” la care face referire Pavel cuprindeau fără îndoială reguli ascetice, cu privire la mâncare, băutură și purificare (v. 15). Pavel le aduce aminte de învățătura Domnului Isus, potrivit căreia purificarea este mai degrabă o problemă a interiorului decât a exteriorului (Luca 11:39-41), concluzionând că „totul este curat pentru cei curați” (v. 15). Curăția este una interioară, a inimii, și nu exterioară. Problema cu învățătorii mincinoși era că în interiorul lor, în mintea și cugetul lor, ei erau necurați și nesinceri. Deși ei susțineau că Îl cunosc pe Dumnezeu și Îl urmează, faptele lor necurate dezvăluiau fața lor adevărată, fiind o scârbă pentru Dumnezeu (v. 16). Acest verset ar putea fi considerat ca un punct de legătură al întregii epistole. Sănătatea credinței și mărturia personală sunt esențiale. De aceea, Pavel alocă tot restul epistolei pentru a argumenta că lucrarea de mântuire a lui Dumnezeu și o viață de mărturie prin ascultare și sfințenie merg împreună într-o strânsă legătură.

Aplicații:

1. Observă cu atenție verbele și expresiile folosite la adresa învățătorilor falși în textul studiat. De ce crezi că Pavel este atât de tranșant în privința lor?

.....

.....

.....

2. De ce trebuie confruntate învățăturile greșite și înfrunțați cei ce le propagă în contextul Bisericii locale? Cine este responsabil pentru a face aceasta?

.....

.....

.....

.

3. Cum poate fi negat Dumnezeu de către cei ce spun că Îl cunosc?

.....

.....

.....

6 Mai, Tit 2:1-8. Sănătatea învățăturii și vorbirii, și mărturia vieții; 2:1

Tu însă vorbește lucruri care se potrivesc cu învățătura sănătoasă. (v. 1)

Explicații

După însărcinările primite cu privire la organizarea conducerii din Biserică și confruntarea învățătorilor falși, Pavel îl sfătuiește pe Tit cum să încurajeze diferite grupuri de credincioși din Biserică, pentru a-i ajuta să atingă anumite standarde de trăire sfântă. Expresia „tu însă” de la începutul capitolului sugerează fără echivoc faptul că învățăturile și comportamentul lui Tit ar trebui să fie în contrast cu cel al potrivnicilor descriși în capitolul precedent și că Tit, ca lider, trebuie să fie un model demn de urmat. Învățătorii falși nu trăiau ceea ce învățau pe alții, ci doar ceea ce le convenea. Tit însă, trebuia să învețe și să trăiască altfel! (v. 1)

Aspectul interesant al acestui capitol este faptul că Pavel aduce în discuție un concept nou: comunitatea credincioșilor este asemenea unei familii creștine pentru care relațiile reprezintă o necesitate organică. Mărturia unei Biserici nu depinde doar de sănătatea învățăturii, a trăirii sau sfințeniei unei singure persoane, ci de efortul conjugat al tuturor membrilor ei. Predicarea Evangheliei trebuie însoțită și de o trăire curată, autentică. Apostolul Pavel identifică cel puțin trei motivații pentru care umblarea în excelență trebuie să caracterizeze viața celor din Biserica lui Hristos: „ca să nu se vorbească de rău Cuvântul lui Dumnezeu” (v. 5), „ca potrivnicul să rămână de rușine și să nu poată spune nimic rău de noi” (v. 8) și „ca să facă în totul cinste învățăturii lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru” (v. 10). La fel ca în epistola către Romani sau ca în 1 Corinteni, Pavel atrage atenția că cei din afară trebuie să vadă o mărturie frumoasă despre Dumnezeu, în Biserică.

Lucrarea de sfătuire făcută de către Tit, trebuia să înceapă printr-un dialog cu cei bătrâni și cu femeile în vârstă. Aceștia sunt cei care pot oferi stabilitate vieții comunitare și pot fi un ajutor prin învățătură și exemplu pentru cei mai tineri din Biserică.

Bărbații mai în vârstă trebuie să-și manifeste caracteristicile maturității: să fie cumpătați (temperați, sobri, așezați, moderați), având un trai echilibrat și lipsit de excese. De asemenea, ei trebuie să fie treji (adică în stare să consilieze, ne-amețiți de vin sau de băuturi tari), vrednici de respect sau cinste, o cinste care nu este doar pretinsă, ci câștigată prin competență și comportament responsabil, înțelept. Aceste semne ale maturității trebuie

completate de semnele evlaviei: sănătate (consistență) în credință, dragoste și răbdare (v. 2).

Femeile vârstnice trebuie să fie cuviincioase, respectuoase, devotate, sfinte în comportament și gândire (v. 3). Ele trebuie să păstreze o decență pioasă, cu bună-cuviință în îmbrăcăminte, în gesturi, în aspect și în vorbire, precum și în toată purtarea lor. Ele nu trebuie să fie defăimătoare, clevetitoare sau purtătoare de vorbe, nici dedate la vin, ci să se preocupe în a învăța femeile tinere despre ce este bine și chiar și pe tineri, în general (v. 3). La rândul lor, femeile tinere trebuie să fie și ele cumpătate, iubindu-și soții și copiii, fiind prudente, supuse bărbaților și având o viață curată (v. 4-5). Așa vor putea câștiga respectul celor din afară, evitând astfel vorbirea de rău la adresa Cuvântului lui Dumnezeu.

Pentru cei tineri, recomandarea era doar să practice autocontrolul: să fie cumpătați. La prima vedere, am spune că ceea ce li se cere este prea puțin în comparație cu ceilalți, însă, cumpătarea este o virtute necesară tuturor (v. 2, 5, 6 și 3:2). Așa cum am explicat deja, termenul folosit de Pavel este foarte cuprinzător și suficient, asemenea unui manifest împotriva exceselor de orice fel, subliniind importanța bunului simț și a stăpânirii de sine.

Tit se încadra în categoria „celor tineri”, fiind astfel îndemnat să se dea pe sine însuși exemplu pentru Biserică în toate privințele: în fapte bune, în puritate, în hărnicie, în slujire, în vorbire sănătoasă. Un lider trebuie să rămână un model – nu-și poate permite să aibă un limbaj neatent sau o trăire îndoielnică, pentru că cel mai puternic mesaj al său este propria lui viață. Ipocrizia poate ruina slujirea unui lider. În cele din urmă, preocuparea majoră a lui Pavel era ca mărturia vieții creștine să fie în perfect acord cu învățătura și vorbirea, pentru a nu da niciodată „apă la moară” celor ce se împotrivesc adevărului (v. 6-8).

Aplicații:

1. Ce categorii de persoane are Pavel în vedere aici, și care sunt îndemnurile concrete pentru fiecare categorie? Sunt îndemnuri care se repetă?

.....

.....

.....

2. Care este efectul unei vieți trăite potrivit cu învățătura sănătoasă?

.....

.....

.....

3. Cum îți alegi modelele pe care ai vrea să le urmezi în viață? Ce influență exerciți prin învățătura și pilda de trăire pe care o dai altora?

.....

.....

.....

13 Mai, Tit 2:9-15. Mărturia la muncă și harul mântuirii; 2:11-12

Căci harul lui Dumnezeu, care aduce mântuire pentru toți oamenii, a fost arătat, și ne învață s-o rupem cu păgânătatea și cu poftele lumești, și să trăim în veacul de acum cu cumpătare, dreptate și evlavie... (v. 11-12)

Explicații

În a doua parte a capitolului, Pavel aduce în discuție bazele teologice ale unui comportament creștin. În contextul acestui pasaj ce conține aproape în întregime îndemnuri și porunci pe care toți credincioșii ar trebui să le împlinească, Pavel introduce învățătura despre „har” (favoare nemeritată). Chiar dacă lucrarea harului este vizibilă cel mai evident în experiența convertirii, apostolul Pavel nu o limitează doar la acest moment al vieții. Harul se extinde de-a lungul întregii vieți, arătând că Duhul lui Dumnezeu continuă să lucreze prin procesul de sfințire al credinciosului.

Atunci când este înțeleasă pe deplin, evanghelia „harului” lui Dumnezeu ne învață cum să trăim. Pavel era un rod al harului divin, asumându-și cu cinste statutul de „rob al lui Dumnezeu”. De aceea, el este pe deplin îndreptățit să-i îndemne pe robii (sclavii) creștini, sau pe slujitori, să manifeste supunere și loialitate față de stăpânii lor pământești, deosebindu-se astfel de robii necreștini printr-o etică a cinstei și a muncii demnă de Stăpânul și Mântuitorul lor (v. 9-10). Exemplul de supunere al robilor creștini poate fi extins și aplicat astăzi tuturor angajaților, aceștia la rândul lor fiind datori să-și arate respectul și supunerea cuvenită față de autoritate. La locul de muncă, creștinii trebuie să se comporte în așa fel încât să meargă dincolo de cerințele datoriei simple, făcându-se plăcuți prin atitudinea, dedicarea, loialitatea, activitatea și truda depusă. Doar așa, ei pot face cinste învățaturii lui Dumnezeu, Mântuitorul lor. Evanghelia este cea care schimbă relațiile umane din temelii.

Lucrarea harului nu trebuie deci restrânsă doar la momentul de început al vieții de credință. Unul din scopurile majore ale mântuirii noastre este acela de a produce în noi o viață de sfințenie statornică. Afirmția făcută de Pavel despre harul lui Dumnezeu, care „aduce mântuire pentru toți oamenii”, este că el „a fost arătat” odată cu venirea Fiului lui Dumnezeu în lumea noastră și în special, atunci când El S-a dat pe Sine pentru păcatele noastre. Harul lui Dumnezeu care a fost arătat, vorbește despre disponibilitatea universală a mântuirii prin Hristos (v. 11). Oferta autentică de iertare și izbăvire este

făcută tuturor, dar este efectivă doar pentru cei ce o primesc, pentru cei ce acceptă prin credință „harul și adevărul venit prin Isus Hristos” (Ioan 1:17). Același har al lui Dumnezeu ne și instruiește în școala sfințeniei. Mesajul harului, atunci când sunt înțelese și cunoscute toate implicațiile sale, conține atât o latură negativă cât și una pozitivă.

Din punct de vedere negativ, harul îi determină pe creștini „s-o rupă cu păgânătatea și cu poftele lumești”, iar din punct de vedere pozitiv, „să trăiască în veacul de acum cu cumpătare, dreptate și evlavie” (v. 12), motivați fiind permanent de „așteptarea fericitei noastre nădejdi și arătarea slavei marelui nostru Dumnezeu și Mântuitor Isus Hristos” (v. 13). Expresia folosită de Pavel înseamnă o despărțire clară, radicală față de orice înseamnă viață păgână și trăierea în poftă, adică în imoralitate. O înțelegere corectă a harului ne va păzi de un legalism religios, care conduce la ipocrizie, și de un libertinism moral, care abuzează de harul lui Dumnezeu.

Este crucial să înțelegem că Cel pe care îl așteptăm este însuși Hristos, Domnul, care ne-a răscumpărat din robia păcatului, pentru a-l aparține Lui într-un mod cu totul special. Noi toți am fost sclavi ai păcatului. Răscumpărarea înseamnă „a elibera un sclav plătind un preț”. El S-a dat pe Sine ca preț de răscumpărare pentru noi, făcându-ne astfel „ai Lui, plini de râvnă pentru fapte bune” (v. 14). Faptele bune nu sunt necesare pentru mântuirea noastră, dar ele sunt absolut necesare pentru *mântuirea altora*, făcând parte din mărturia noastră creștină. Ele dovedesc apartenența noastră la poporul lui Hristos, definind lucrarea harului lui Dumnezeu în cei credincioși.

În rezumat, Pavel este preocupat în acest capitol de mărturia sfinților într-o lume fără Hristos. *Femeile tinere* trebuie să se poarte în așa fel încât să nu fie vorbit de rău Cuvântul lui Dumnezeu. *Slujitorii Bisericii* trebuie să vorbească, să trăiască și să învețe astfel încât potrivnicul să nu poată spune nimic rău de noi, iar *angajații creștini* trebuie să facă în totul cinste învățăturii lui Dumnezeu.

Aplicații:

1. Cum poți face cinste învățăturii lui Dumnezeu la locul tău de muncă?

.....

.....

.....

2. Ce poți spune despre manifestarea harului lui Dumnezeu în viața ta?

.....

.....

.....

3. În ce măsură te lupți să fii o mărturie a harului pentru cei din jur?

.....

.....

.....

20 Mai, Tit 3:1-8. Mărturia în societate și blândețea; 3:4-5

Dar, când s-a arătat bunătatea lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru, și dragostea Lui de oameni, El ne-a mântuit, nu pentru faptele făcute de noi în neprihănire, ci pentru îndurarea Lui, prin spălarea nașterii din nou, și prin înnoirea făcută de Duhul Sfânt (v. 4-5)

Explicații

După ce apostolul Pavel a avut în vedere comportamentul credincioșilor în contextul comunității de credință, precum și impactul acestui comportament asupra necreștinilor, în acest ultim capitol el continuă să-i cheme pe creștini la o viață evlavioasă, abordând problema standardelor de conduită creștină prin prisma relației cu societatea și cultura contemporană.

Din pricina neputinței firii noastre pământești, există adevăruri ce trebuie să ni se amintească continuu. Pavel îl îndeamnă acum pe Tit să le aducă aminte credincioșilor din Creta de responsabilitatea lor în a respecta autoritatea civilă, deoarece ordinea socială, chiar dacă aceasta poate fi uneori nedreaptă, este mai bună decât anarhia. Sunt cel puțin patru realități pe care creștinii ar trebui să nu le uite și să și le reamintească mereu: felul lor de purtare în societate (v. 1-2), cum au fost și ei „altă dată”, când erau ca ceilalți oameni (v. 3), cum au fost salvați de Dumnezeu (v. 4-7) și care este acum misiunea lor în lume (v. 8). Credincioșii sunt chemați să susțină și să se implice *în orice lucru bun*. Acest îndemn trasează în modul cel mai concret granițele pentru implicarea creștinului în societate. El nu se poate implica în nimic din ceea ce este abuziv, nedrept și rău.

Pavel începe enumerând șapte trăsături de caracter pe care ar trebui să le manifeste creștinii în societate (v. 1-2). Îndemnurile par a fi greu de împlinit, având în vedere contextul politic și religios al acelor vremuri. Societatea era plină de idolatrie și imoralitate. Biserica era chemată să fie ca o „insulă” de neprihănire într-un ocean de nelegiuire. Creștinilor li se aduce aminte să manifeste un comportament binevoitor, prin supunere și ascultare față de autoritate, fiind gata pentru orice lucru bun, să nu vorbească pe nimeni de rău, să nu fie gata de ceartă, să acționeze cu cumpătare și blândețe (v. 1-2). Acesta este modul concret de viață care rezultă din înțelegerea harului lui Dumnezeu.

Apoi, Pavel descrie condiția degenerată a societății păgâne în care trăiau creștinii din Creta, menționând șapte caracteristici ce au definit și viața lor

înainte de convertire. Este o listă descriptivă de vicii care redau depravarea generală a lumii: fără minte, neascultători, rățăciți, robiți de tot felul de poftă și plăceri, trăind în răutate și pizmă, vrednici de a fi urâți și manifestând la rândul lor ură față de alții (v. 3).

Toate acestea s-au schimbat odată cu „arătarea bunătății lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru, și dragostei Lui de oameni” (v. 4). Păstrând același tipar, Pavel rezumă prin șapte afirmații scurte întreaga lui „teologie” cu privire la mântuire: mântuirea a fost inițiată de Dumnezeu (v. 4), fiind izvorâtă din dragostea și îndurarea Lui, nemeritată de noi, realizată prin spălarea nașterii din nou și prin înnoirea făcută de Duhul (v. 5), împlinită și întreținută de harul Său, fiind făcută deplină prin moștenirea vieții veșnice (v. 7). Pentru a avea o perspectivă corectă asupra societății păgâne, creștinul trebuie să nu uite și să-și amintească mereu cum a fost salvat din mijlocul ei.

Odată mântuiți, noi suntem chemați să fim martori ai Săi în această lume. În finalul pasajului, Pavel își exprimă într-un mod cât mai solemn îndemnul său, afirmând cu toată autoritatea care este menirea creștinului în societate: suntem chemați „să căutăm să fim cei dintâi în fapte bune” – iată ce este „bine și de folos pentru oameni” (v. 8). Semnele care dovedesc apartenența noastră la poporul lui Dumnezeu sunt tocmai „faptele bune”, ele definind lucrarea harului lui Dumnezeu în viețile celor credincioși. Credința autentică rodește fapte bune. Tit trebuia să fie pildă de fapte bune (Tit 2:7), Hristos ne-a răscumpărat din fărâdelege ca să fim plini de râvnă pentru fapte bune (Tit 2:14), credincioșii ar trebui să caute să fie cei dintâi în fapte bune (v. 8) și chiar să se deprindă cu asta (v. 14).

Aplicații:

1. Cum ai caracteriza societatea și cultura de astăzi? Care este și/sau care ar trebui să fie atitudinea creștinilor față de autoritatea civilă din zilele noastre?

.....

.....

.....

2. Care este menirea noastră în contextul societății de azi?

.....

.....

.....

3. Care este relația dintre mântuire și chemarea de a face fapte bune?

.....

.....

.....

27 Mai, Tit 3:9-15. Nevoia de mărturie activă și practică; 3:14

Trebuie ca și ai noștri să se deprindă să fie cei dintâi în fapte bune, pentru nevoile grabnice, și să nu stea neroditori (v. 14).

Explicații

După prezentarea motivației inerente de a fi plini de râvnă pentru fapte bune, Pavel îl atenționează din nou pe Tit cu privire la dezbinările care pot fi provocate de către învățătorii falși. El pune în contrast învățătura sănătoasă și rezultatele ei benefice, cu învățătura falsă și rezultatele ei nefolositoare și zadarnice (v. 9). Pasajul final al epistolei gravitează în jurul a două expresii ce îl îndeamnă pe Tit la acțiune față de două categorii distincte de oameni: „depărtează-te” (v. 10), și „ai grijă să nu ducă lipsă de nimic” (v. 13). Primul îndemn definește atitudinea pe care trebuie să o avem față de cei care produc dezbinări și cu care, după ce i-am avertizat, fără vreun rezultat pozitiv, nu ar trebui să mai avem ceva în comun. Al doilea îndemn definește atitudinea față de cei implicați activ și cu deplină consacrare în lucrarea Domnului.

Pavel revine la subiectul învățătorilor falși din primul capitol, insistând asupra atitudinii pe care Tit trebuie să o aibă față de cei care sunt preocupați de dezbateri fără sfârșit cu privire la tot felul de lucruri minore în ce privește credința (v. 9). Aceștia sunt cei care strecoară erezii nimicitoare și produc dezbinare. În primul capitol, Pavel îl îndeamnă pe Tit să-i confrunte direct și să-i mustre aspru (Tit 1:10-11, 13), pentru a-i ajuta să se îndrepte. Dacă nu primesc mustrarea și nu se pocăiesc, Pavel îl sfătuiește pe Tit să se ferească de învățăturile și practicile lor (v. 9) și mai apoi să-i izoleze, depărtându-se de ei, pentru ca cei sinceri să fie protejați (v. 10). Biserica este chemată să-L glorifice pe Dumnezeu în unitate.

Potrivit obiceiului său, Pavel își încheie scrisoarea cu câteva instrucțiuni specifice și aluzii personale. Concluzia epistolei este cât se poate de practică. Ea reprezintă o aplicație a învățăturii întregii epistole. Lucrarea la nivelul Bisericii depinde de relațiile care se conturează între diferitele grupuri de vârste sau categorii sociale. Avem nevoie unii de alții, iar cei ce manifestă dedicare și credincioșie în slujirea lor trebuie susținuți și încurajați. Pavel menționează mai multe nume de credincioși devotați care s-au evidențiat ca exemple de mărturie și dedicare. Pavel intenționa să-l trimită fie pe Artema, fie pe Tihic, pentru a-l înlocui pe Tit în Creta, preluând de la acesta povara întregii lucrări. Despre Artema nu se știu

foarte multe lucruri, însă Tihic se pare că a fost trimis în cele din urmă la Efes (1 Timotei 4:12).

Tit urma să fie vizitat în Creta de legiuitorul Zena și de Apolo. Probabil prin ei Pavel urma să trimită și această scrisoare. De asemenea, Pavel i-a cerut lui Tit să se asigure că aceștia nu vor duce lipsă de nimic, punându-le la dispoziție toate cele necesare pentru continuarea călătoriei lor. Tit trebuia să-i învețe și să-i îndemne pe credincioșii din insula Creta să se deprindă cu a fi „cei dintâi în fapte bune”, răspunzând astfel nevoilor concrete și urgente (v. 14). Termenul „fapte bune” este un cuvânt cheie în epistola către Tit, ca și în 1 și 2 Timotei. El atrage atenția, ca și epistola lui Iacov, că adevărata credință este activă și practică, slujitoare, și nu se bazează doar pe o bună înțelegere profundă a învățaturii despre Dumnezeu. Învățătura cea bună a evangheliei este și profundă și practică.

Pavel se referă la creștini folosind un apelativ cât se poate de duios: „ai noștri”. O astfel de mărturie activă și practică este necesară în Biserica lui Hristos. Ceea ce le cerea Pavel credincioșilor, era să se dedice la fapte bune – la muncă cinstită și slujire onorabilă – astfel încât să poată fi în măsură să împlinească nevoile ori de câte ori împrejurările o cer, să nu fie leneși sau să stea neroditori. Un credincios autentic nu poate parazita nici în familie, nici în Biserică și nici în societate. Nimic nu ne încurajează la a-L sluji pe Hristos cu tot mai multă credincioșie, decât sprijinul altor credincioși. Acesta este motivul pentru care trebuie ca în mod constant să-i „ajutăm pe sfinți când sunt în nevoie” (Romani 12:13).

În încheiere ar trebui să observăm și felul în care Biserica primară făcea misiune. Ea trimitea misionari în echipe de câte doi, de exemplu, Zena și Apolo, probabil după modelul folosit și de Isus în evanghelii. De asemenea, observăm componența acestei echipe: Zena era avocat sau judecător (legiuitor) în concediu, iar Apolo era un lucrător ordinar (pastor) al bisericii din Corint. Echipele misionare prin care Biserica își dezvoltă lucrarea trebuie să includă și slujitori ordinați, dar și slujitori laici, neordinați. Așa se încurajează și se întărește mărturia și misiunea creștină. Sfatul lui Pavel este ca Biserica să fie practică și să îi sprijine pe acești lucrători cât mai bine, îngrijindu-se de nevoile lor.

Aplicații:

1. Cum poate fi prevenită dezbinarea în Biserică?

.....

.....

.....

2. Când ar trebui să ne implicăm într-o controversă și când ar trebui să o evităm?

.....

.....

.....

3. Ce înseamnă să trăiești o viață neroditoare?

.....

.....

.....

4. Deprindere înseamnă obișnuință. Ce fapte bune obișnuiești să faci?

.....

.....

.....